

**ผลของโปรแกรมฝึกทักษะของมารดาต่อการพัฒนาทักษะด้านภาษา
และการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก**

EFFECTS OF MOTHERS' SKILLS TRAINING PROGRAM ON THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE
AND COMMUNICATION SKILLS OF AUTISTIC CHILDREN

ศศิมา แหลมดึกล้ำ

SASIMA LAEMDEEKLAM

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

FACULTY OF NURSING, RAJABHAT NAKHON PATHOM UNIVERSITY

E-mail:sasima.mp2023@gmail.com

Received 23 June 2024; Revised 29 October 2024; Accepted 21 January 2025.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมฝึกทักษะของมารดาต่อการพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะ และเพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน ประกอบด้วยมารดาเด็กออทิสติก จำนวน 10 คน และ เด็กออทิสติกจำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมฝึกทักษะของมารดาต่อการพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกประกอบด้วย ทักษะการมอง การฟัง การปฏิบัติตามคำสั่ง การเคลื่อนไหวปากและลิ้น และการพูด 2) ความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะเพิ่มขึ้นร้อยละ 92.08 (S.D 0.84) และ 3) ทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 72.72 (S.D 0.76)

คำสำคัญ: โปรแกรมฝึกทักษะของมารดา, การพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก

Abstract

This research aimed to study the effects of mother's skills training program on the development of language and communication skills of children with autism, to compare the

ability of mothers to practice language and communication skills of children with autism before and after participating in the skills training program and to compare the language and communication skills of autistic children before and after participating in the skills training program. This research is experimental research. There were 2 sample groups: an experimental group and a control group. Each group consisted of 20 people, consisting of 10 mothers of autistic children and 10 autistic children. Data were analyzed using mean and standard deviation. The findings revealed that 1) The mother's skill training program affects the development of language and communication skills of autistic children, consisting of skills in seeing, listening, following orders, moving mouth and tongue and speech; 2) Mothers' ability to practice language and communication skills of autistic children before and after participating in the skills training program increased by 92.08 % (S.D 0.84) and 3) The language and communication skills of autistic children before and after participating in the skills training program increased by 72.72 % (S.D 0.76).

Keywords: Mother's skills training program, Language and communication skills development of autistic children

บทนำ

ออทิสซึมสเปกตรัม (Autism Spectrum Disorder หรือ ASD) เป็นกลุ่มโรคที่ประกอบด้วยความบกพร่องของพัฒนาการทางสังคม การสื่อสาร และมีพฤติกรรมหรือความสนใจซ้ำ ๆ อย่างไม่เหมาะสมโดยจัดเป็นโรคในกลุ่ม Neurodevelopmental Disorder โดยอาการทางคลินิกของโรค 2 ด้าน ตามเกณฑ์การวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิตลำดับที่ 5 (DSM-5) ได้จัดเกณฑ์การวินิจฉัยสำหรับภาวะออทิสซึมสเปกตรัม ได้แก่ เป็นผู้มีมีความบกพร่องในการสื่อสารสังคม (Social Communication) และพฤติกรรม (Behavior) เด็กออทิสติกบางรายอาจมีความผิดปกติในพัฒนาการทางสังคมเป็นอาการที่ปรากฏให้เห็นตั้งแต่อายุน้อยที่สุด ผู้ป่วยอาจแสดงอาการไม่สบตา ไม่ตอบสนองต่อการเรียกชื่อ ไม่ตอบสนองทางอารมณ์ (เนตรชนก รินจันทร์, 2557) ซึ่งสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (American Psychiatric Association) อธิบายว่า เด็กออทิสติกแสดงความเด่นชัดของความบกพร่องของพัฒนาการเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสาร ความหมาย มีกิจกรรมและความสนใจที่จำกัด ลักษณะความผิดปกติจะหลากหลายขึ้นอยู่กับระดับพัฒนาการและอายุของเด็กแต่ละคน โดยเด็กออทิสติกแต่ละคนมีความสนใจและสิ่งที่ชอบที่แตกต่างกัน ความผิดปกตินี้เป็นผลมาจากการทำงานของสมองบางส่วนที่ผิดปกติไป และสามารถพบพฤติกรรมที่ผิดปกติได้ก่อนอายุ 3 ขวบ (นิโลบล ยกกรเลิศ, 2563)

ข้อมูลสถิติของกรมสุขภาพจิตพบว่า มีผู้ป่วยเด็กโรคออทิสติกเข้ารับบริการที่สถาบันราชานุกูล ในแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในปี 2551 – 2555 เพิ่มขึ้น เป็นจำนวน 4,338 4,970 5,264 6,880 และ 7,540

คน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสถิติของผู้ป่วยเด็กออทิสติกที่เข้ารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ ปี 2565 ที่พบว่ามีจำนวนมากขึ้นถึง 16,891 คน (กรมสุขภาพจิต, 2565) ซึ่งเด็กออทิสติกมักมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิต มีความบกพร่องในพัฒนาการทางด้านสังคมและภาษาอย่างรุนแรง มีพฤติกรรมที่ผิดปกติหรือไม่เหมาะสมแสดงออก เนื่องจากเด็กออทิสติกมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิตส่งผลให้เด็กออทิสติกมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษจากผู้ดูแล ไม่ว่าจะเป็นด้านกิจวัตรประจำวันและการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างและสิ่งแวดล้อม ข้อจำกัดของเด็กออทิสติกนอกจากจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของตัวเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อผู้ปกครอง (สุพัตรา จันทรสุวรรณ, 2559) การช่วยเด็กออทิสติกให้ติดต่อสื่อสารหรือสื่อความหมายกับคนอื่นได้ จะต้องเริ่มจากการพัฒนาภาษาก่อน โดยการเลือกภาษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละคนซึ่งอาจแตกต่างกัน เช่น การใช้ภาษาท่าทาง การใช้ภาพหรือสัญลักษณ์ และภาษาพูด ส่วนการช่วยเหลือไม่ได้เป็นบทบาทของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ครู จิตแพทย์ นักแก้ไขการพูดนักกิจกรรมบำบัดที่ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในด้านต่าง ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศพบว่าผู้ปกครองที่ดูแลเด็กออทิสติกเป็นหลักตลอดทั้งวันส่วนใหญ่ คือมารดา เนื่องจากบิดาต้องทำหน้าที่ในการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งปัญหาในการดูแลเด็กออทิสติกที่พบมากที่สุดคือปัญหาในด้านภาษาและการสื่อความหมาย โดยพบว่าเด็กออทิสติกร้อยละ 80 มีปัญหาทางภาษาและการสื่อสารอย่างรุนแรง มีพัฒนาการด้านการพูดช้าหรือพูดไม่ได้ ไม่สามารถเริ่มต้นสนทนาหรือโต้ตอบกับผู้อื่นได้ เด็กจะเงียบไม่พูดกับใคร มีคำศัพท์เฉพาะตัวหรือมีภาษาแปลกๆ ที่เป็นภาษาเฉพาะของเด็กซึ่งผู้อื่นไม่เข้าใจ ไม่สามารถสื่อสารด้วยท่าทาง เมื่อต้องการอะไรจะใช้วิธีขอหรือไม่เป็นแต่จะดึงมือคนอื่นไปที่สิ่งที่ตนเองต้องการ ถ้าพูดได้ก็จะพูดซ้ำซาก พูดเฉพาะเรื่องที่ตนเองสนใจซึ่งความผิดปกติเหล่านี้เป็นลักษณะสำคัญที่แพทย์ใช้วินิจฉัยเป็นออทิสติก (ศิริพร หอมคำวะ, 2559) การที่เด็กไม่สามารถสื่อสาร หรือสื่อความหมายกับผู้ดูแลได้ส่งผลกระทบต่อการสร้างความสัมพันธ์ และการใช้ชีวิตประจำวันที่เป็นไปอย่างยากลำบาก ประกอบกับภาวะออทิสติกสเปกตรัมเป็นกลุ่มอาการที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ การที่จะรักษาอาการให้ดีขึ้นคือการกระตุ้นพัฒนาการที่บกพร่องให้ใกล้เคียงเด็กปกติให้ได้มากที่สุด และปรับเปลี่ยนหรือลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้เข้าสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม (กรมสุขภาพจิต, 2562)

การช่วยเหลือสำหรับเด็กออทิสติกที่มีปัญหาด้านภาษาและการสื่อความหมาย ต้องใช้หลายวิธีร่วมกันในการรักษาเพื่อให้ได้ผลการรักษาที่ดีที่สุด และการรักษาไม่ควรมีรูปแบบตายตัวแต่ควรปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับปัญหาของผู้ป่วย สมพร หวานเสร็จ (2552) ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญแข ลิมศิลา (2542) ที่กล่าวถึงการฝึกกิจวัตรประจำวันในเด็กออทิสติกต้องสอนอย่างละเอียด ตามลำดับขั้นตอนในการฝึกบำบัดเพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองต่อไปได้ ประกอบกับโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ (2562) ได้อธิบายถึงการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก ต้องฝึกผ่านการมอง การฟัง การปฏิบัติตามคำสั่ง การเคลื่อนไหวปากและลิ้น และการพูด เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างครอบคลุม การฝึกและการดูแลเด็กออทิสติกที่มีความสำคัญสูงสุดคือมารดาหรือผู้ปกครองของเด็ก โดยเป็นการฝึกอบรมให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำเอาองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้และให้สามารถฝึกเด็กออทิสติกที่อยู่ที่บ้าน

เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษาและการพูด (อาพร ตรีสุน, 2561) ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการรับฟังเสียง ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับระดับการได้ยิน ถ้าระดับการได้ยินไม่ดีหรือผิดปกติจะส่งผลให้การรับข้อมูลทางเสียงรับได้ไม่ดี ทำให้การพัฒนาทางภาษาและการพูดล่าช้าหรือผิดเพี้ยนไปด้วย 2) ระดับสติปัญญา ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากการพัฒนาภาษาและการพูดต้องพึ่งพากระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นเด็กที่มีสติปัญญาด้านนอกจากจะมีพัฒนาการทางร่างกายช้ากว่าปกติแล้ว ก็จะเรียนรู้ภาษาได้น้อยและล่าช้าด้วย 3) ความสมบูรณ์ของอวัยวะที่ใช้ในการพูด ซึ่งเกี่ยวกับโครงสร้างและสมรรถภาพในการทำงานของอวัยวะที่มีความสำคัญต่อการพูดเป็นอย่างมาก เช่น ปาก ฟัน เพดาน ลิ้นไก่ รวมถึงกล้ามเนื้อริมฝีปากและใบหน้าด้วย 4) สุขภาพร่างกาย การที่คนเรามีสุขภาพร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะในช่วง 7 ปีแรก จะมี ผลต่อการพัฒนาทางภาษาและการพูด และพบว่าเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังก็จะมีผลบดบังของพัฒนาการทางภาษาด้วย 5) การทำงานของสมองและระบบประสาท ถ้ามีความผิดปกติในการทำงานของสมองและระบบประสาทส่วนที่ควบคุมการพูดก็จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางภาษาและการพูดได้ 6) พื้นฐานทางอารมณ์และจิตใจ ในเด็กที่มีพื้นฐานทางอารมณ์และจิตใจดี จะมีพัฒนาการทางภาษาและการพูดดีกว่า เนื่องจากเด็กที่อารมณ์มั่นคง มั่นใจในตนเอง มีความพร้อมในการเรียนรู้และปรับตัวได้ดี 7) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เช่น สัมพันธภาพภายในครอบครัว รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ขนาดของครอบครัว ลำดับของพี่น้อง การเล่นและโอกาสในการได้เรียนรู้ภาษาของเด็กรวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา อาชีพ และฐานะทางสังคมของครอบครัว

ทั้งนี้ในการช่วยเหลือเด็กออทิสติกนั้นต้องทำกันเป็นทีม ในสหรัฐอเมริกา มีสมาคมพ่อแม่เด็กออทิสติก จัดตั้งขึ้นเพื่อให้กำลังใจและช่วยเหลือกันและกันในการดูแลลูกที่เป็นออทิสติก ครอบครัวจึงมีส่วนในการช่วยเหลือ และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กออทิสติกในการฝึกและพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและการสื่อความหมาย การฝึกทักษะในรูปแบบกระบวนการกลุ่มเพื่อให้มารดาสามารถช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น โดยการบำบัดอาจประกอบไปด้วย แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักการศึกษา นักจิตวิทยาบำบัด เนื่องจากเด็กต้องได้รับการดูแลจากบุคคลหลายความถนัด เพื่อการแก้ไขพฤติกรรมหลายด้าน (เนตรชนก รินจันทร์, 2557) สำหรับการสอนพูดเด็กออทิสติกประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 อย่าง ได้แก่ กิจกรรมที่สอนจะต้องเป็นสิ่งที่เด็กออทิสติกสนใจ สร้างสถานการณ์ให้เหมาะสมที่จะเกิดการใช้ภาษาพูด และ สร้างโอกาสที่ดีในการสื่อสาร โดยการใช้เกมส์เป็นสื่อ (การเล่นของเล่น-จัดกิจกรรมให้เกิดเสียง-จัดกิจกรรมให้เกิดการบอกชื่อ สิ่งต่าง ๆ เช่น ถูกลูก-จัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดการพูดเป็นประโยค เช่น เล่นตุ๊กตา เกมส์ บทบาทสมมุติ ควรสร้างโอกาสในการให้เกิดภาษาพูดในชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถเรียนรู้ภาษาระยะแรกจากกิจวัตรประจำวัน (อาพร ตรีสุน, 2561) โดยขั้นตอนการสอนพูดเด็กออทิสติก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดรวบยอดจากการมองเห็น (visual or nonverbal thinking skill) การพัฒนาทักษะการเล่น (play skill) การพัฒนาทักษะการเลียนแบบ (imitation skill) และ การพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย (communication skill) (อาพร ตรีสุน, 2561)

จากที่กล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของโปรแกรมฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกต่อความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมาย

ของเด็กออทิสติก รวมถึงทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก เพื่อให้มารดาสามารถนำทักษะและเทคนิคในการสื่อสารไปปรับใช้ในการฝึกทักษะเด็กออทิสติกให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน และมีความพร้อมเพื่อเข้าโรงเรียนรวมถึงสามารถเข้าสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในอนาคต

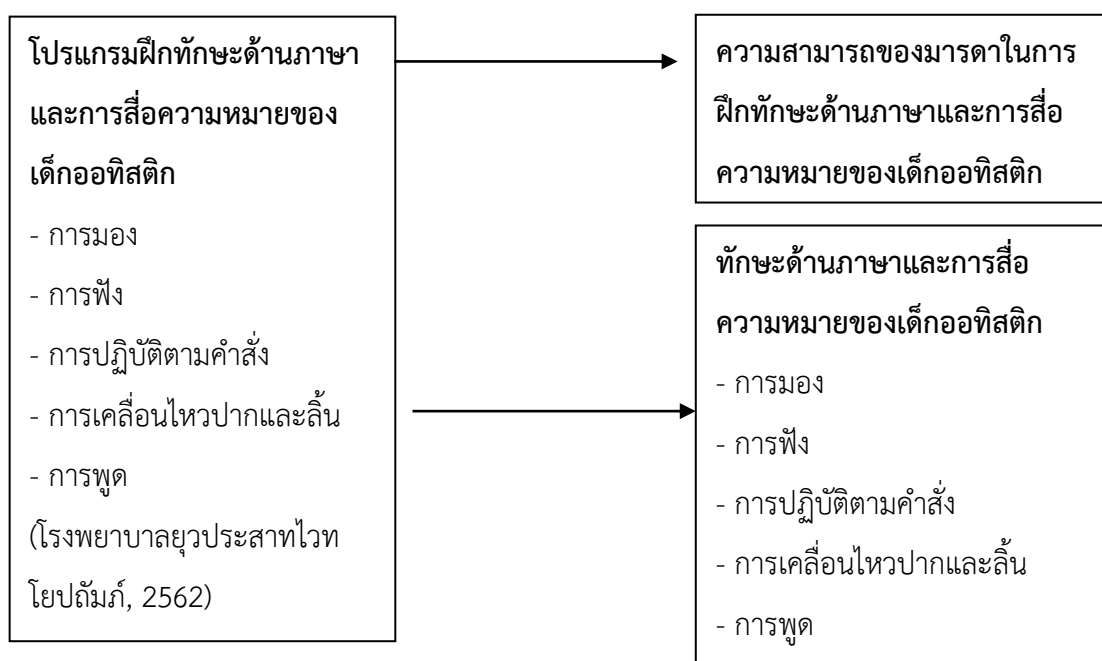
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมฝึกทักษะของมารดาต่อการพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะ
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะ

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก หลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะดีกว่าก่อนเข้าร่วม
2. ทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก หลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะดีกว่าก่อนเข้าร่วม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 เป็นการให้ความรู้และการฝึกอบรมมารดาของเด็กออทิสติกด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก ช่วงที่ 2 เป็นการฝึกอบรมโปรแกรมฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก และ ช่วงที่ 3 เป็นการประเมินผลการฝึกอบรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ได้แก่ มารดาของเด็กออทิสติก จำนวน 20 คน และ เด็กออทิสติกอายุ 10-15 ปี จำนวน 20 คน รวมเป็น 40 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองประกอบด้วยมารดาจำนวน 10 คน และ เด็กออทิสติก จำนวน 10 คน และ กลุ่มควบคุมประกอบด้วยมารดา จำนวน 10 คน และ เด็กออทิสติก จำนวน 10 คน กลุ่มควบคุมจะได้รับการฝึกอบรมตามแบบดั้งเดิม และกลุ่มทดลองจะได้รับการฝึกอบรมตามโปรแกรมที่สร้างเพื่อการศึกษา

เครื่องมือวิจัยในการศึกษานี้ได้แก่ 1) โปรแกรมการฝึกอบรมมารดาของเด็กออทิสติกด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก 2) โปรแกรมฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก และ 3) แบบประเมินผล

การเก็บข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ลงเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมมารดาของเด็กออทิสติก และ เป็นผู้ควบคุมดูแลการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกโดยมารดาของเด็กออทิสติกที่ได้รับการฝึกอบรม และผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินผลด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 20 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) โปรแกรมการฝึกอบรมมารดาของเด็กออทิสติกด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก 2) โปรแกรมฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก และ 3) แบบประเมินผล

ผู้ป่วยออทิสติกที่มีอายุมากกว่า 4 ปี จะได้รับการประเมินและแบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถของผู้ป่วย ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ Level 1, Level2 และ Level3 เพื่อให้มีความจำเพาะเจาะจงต่อความสามารถของผู้ป่วยในแต่ละระดับมากยิ่งขึ้น กลุ่ม Level 2 ยังแบ่งผู้ป่วยออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ Level 2H และ Level 2L รายละเอียดดังนี้

Level 1 หมายถึง ทักษะของผู้ป่วยกลุ่มอาการออทิสติกที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ ในระดับสูง ความหมายในภาพรวมคือ มีความสามารถในการสื่อสารได้เป็นประโยค มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และช่วยเหลือตนเองได้

Level 2H หมายถึง ทักษะของผู้ป่วยกลุ่มอาการออทิสติกที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ความหมายในภาพรวมคือ มีความสามารถในการทำตามคำสั่งได้ 2 ขั้นตอนหรือมากกว่า สื่อสารเป็นคำ 2-3 คำต่อเนื่องกัน ตอบคำถามง่ายๆ ได้ ทำตามกติกาและเล่นในเกมส์ง่ายๆ กับกลุ่มได้ และช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันได้บางกิจกรรม

2L หมายถึง ทักษะของผู้ป่วยกลุ่มอาการออทิสติกที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ความหมายในภาพรวมคือ พูดยตามคำโดดหรือวลีสองคำได้ มองสบตาหรือชี้บอกสิ่งที่สนใจได้ เลียนแบบเสียงสระและพยัญชนะและเสียงต่าง ๆ ได้ มีสมาธิในการเล่นของเล่น เริ่มช่วยเหลือตนเองได้บ้างเล็กน้อยและให้ความร่วมในการทำกิจวัตรประจำวัน

Level 3 หมายถึง ทักษะของผู้ป่วยกลุ่มอาการออทิสติกที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ ในระดับต่ำ ความหมายในภาพรวมคือ ยังไม่สามารถสื่อสารได้เป็นคำที่มีความหมาย ทำตามคำสั่งง่ายๆ ได้ไม่ซับซ้อน ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นยังไม่ชัดเจน และช่วยเหลือตนเองได้บ้างเรื่องหากได้รับความช่วยเหลือบางขั้นตอน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาของโปรแกรมฝึกทักษะของมารดาต่อการพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก

โปรแกรมฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกในการฝึกมารดาเพื่อให้มารดานำไปสอนและฝึกทักษะแก่เด็ก ประกอบด้วยโปรแกรมการฝึก 5 ส่วน ได้แก่ การมอง การฟัง การปฏิบัติตามคำสั่ง การเคลื่อนไหวปากและลิ้นและการพูด ในการฝึกทักษะด้านภาษาให้มารดานั้นจะเริ่มจากการประชุมชี้แจงเพื่ออธิบายถึงลักษณะของโปรแกรม เป้าหมายของโปรแกรม วิธีการสาธิตและฝึกปฏิบัติ รวมถึงให้มารดานำไปฝึกปฏิบัติที่บ้านหรือฝึกปฏิบัติในห้อง ในพื้นที่ของโรงพยาบาลกับเด็กออทิสติกก็คือลูกของตนเองโดยขั้นแรกจะนำเนื้อหาสาระมาสร้างชุดฝึกอบรมซึ่งเนื้อหาเหล่านี้จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการออกแบบเพื่อจะทำให้เข้ากับบุตร เด็กที่เป็นออทิสติกมากที่สุด ในส่วนของการมอง การฟัง การปฏิบัติตามคำสั่ง การเคลื่อนไหวปากและลิ้น รวมถึงการพูดนั้น จะมีแบบทดสอบจะมีคู่มือในการฝึกเพื่อให้มารดาสามารถทำได้ โดยผู้ฝึกจะทำการสอนมารดา 1 รอบและให้สื่อการเรียนการสอนใน 1 รอบ เพื่อให้มารดาสามารถนำไปฝึกทักษะกับลูกของตนเองได้ ส่วนใหญ่การฝึกทักษะจะใช้คนวิธีการเรียนรู้ผ่านการมองเพื่อให้เด็กออทิสติกได้มีโอกาสจดจำ การฝึกการมองนั้นเราจะใช้การฝึกโดยการนำวัตถุมาเพื่อให้สร้างความเข้าใจสร้างความสนใจให้กับเด็กออทิสติกและสามารถมองและสื่อความหมายได้ เนื่องจากเด็กออทิสติกอาจจะมีพัฒนาการด้านสังคม โดยไม่มองสบตาไม่ชอบการโอบกอดหรือแยกตัวออกจากกลุ่มในการฝึกการมองจะช่วยเพิ่มความสนใจต่อสังคมให้แก่เด็ก หลังจากนั้นฝึกการฟังให้มารดาพูดคำหรือประโยคซ้ำๆ และพูดซ้ำๆ เพื่อสามารถให้เด็กออทิสติกมีพัฒนาการฟังได้ ดังนั้นการสอนเด็กออทิสติกจะต้องใช้ในลักษณะพฤติกรรมบำบัดและกิจกรรบำบัดโดยจะใช้หลักของการพูดซ้ำ หลักของการทำให้ดู หลักของการสร้างพฤติกรรมใหม่ สำหรับการฝึกทักษะมารดานั้นจะฝึกเรื่องของทัศนคติและการควบคุมความเครียด การควบคุมอารมณ์ เพื่อให้มารดาสามารถที่จะนำไปฝึกเด็กออทิสติกได้อย่างมีความสุขและสร้างความเข้าใจมีพัฒนาการไปร่วมกันระหว่างมารดาและเด็กออทิสติก

การพัฒนาทักษะความคิดรวบยอดจากการมองเห็น (visual or nonverbal thinking skill) การมองเห็นเป็นการรับรู้ที่เด่นและเป็นจุดแข็งของเด็กออทิสติกซึ่งจะเป็นสะพานไปสู่การสอนสิ่งใหม่ ๆ และการสอนการจำแนกพวกและจับคู่ง่าย ๆ มีวัตถุประสงค์ในการสอน คือ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการมองเห็น เรียนรู้ความแตกต่างของสิ่งของเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้หรือพัฒนาทักษะอื่น

การพัฒนาทักษะด้านการสื่อความหมาย (communication skill) มีวัตถุประสงค์ เพื่อบอกความต้องการทั่วไป เช่น การร้องไห้ บอกความต้องการเฉพาะ เช่น การจูบ การหยิบสิ่งของที่ต้องการมาให้ผู้ใหญ่ทำ ให้ใช้ท่าทางบอกความต้องการ พัฒนาความสนใจในสิ่งเดียวกัน และ การสื่อเพื่อบอกความต้องการเฉพาะ เช่น ถือน้ำมาให้ การถือรูปถือน้ำมาให้ เมื่ออยากดื่มน้ำ การถือขวดนมมาให้เมื่ออยากดื่มนม

ระดับการสอนพูดเด็กออทิสติก แบ่งได้ ดังนี้

ระดับที่ 1 สิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับการพูด และประเมินผลโดย เด็กมองสนใจของเล่นได้นาน 5 วินาที หรือไม่ เด็กมองถุงปริศนาได้นาน 5 วินาที หรือไม่ เด็กมองมาที่มือเราขณะเคลื่อนไหว / เล่นเกมส์ ได้นาน 5 วินาทีแรก เด็กมองรูปภาพหรือหนังสือกับเรานาน 5 วินาทีหรือไม่

ระดับที่ 2 ทักษะก่อนการพูด ประเมินผลโดย ส่งเสียงพร้อมกับการกระทำ ส่งเสียงเพื่อบ่งบอกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ การเล่นบทบาทสมมติ โดยออกเสียงที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง เช่น คอปเตอร์ มีเสียงตืดๆ รถยนต์มีเสียงบิ่นๆ รถไฟมีเสียงปื้นๆ โทรศัพท์มีเสียงกริ่งๆ

ระดับ 3 การพูดคำแรกที่มีความหมาย การประเมิน ใช้ถุงปริศนา มีของเล่น 4 อย่าง แล้วให้เด็กบอกชื่ออวัยวะ สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

เทคนิคที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก

1. ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรมที่เด็กทำเป็นประจำ เพราะการเรียนรู้ภาษาในระยะแรก เกิดจากการทำกิจกรรมที่คุ้นเคยเป็นประจำ
2. พูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กกำลังกระทำ (parallel talk) เช่น กำลังกิน กำลังเล่น กำลังถือกำลังดู โดยอธิบายรูปร่าง ลักษณะ สี ประโยชน์ เป็นต้น
3. พูดอธิบายเกี่ยวกับกิริยาที่เด็กกำลังกระทำ (parallel talk) เช่น กิน เล่น วาดรูป ฯลฯ โดยอธิบายว่า เด็กกำลังทำอะไร ได้อย่างไร ควรทำอย่างไรต่อไป ประโยชน์ของการทำ เป็นต้น
4. พูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้ใหญ่กำลังกระทำ (self talk) เช่น กำลังกิน กำลังเล่น กำลังถือกำลังดู โดยอธิบายรูปร่าง ลักษณะ สี ประโยชน์ เป็นต้น
5. พูดอธิบายเกี่ยวกับกิริยาที่ผู้ใหญ่กำลังกระทำ (self talk) เช่น กิน เล่น วาดรูป ฯลฯ โดยอธิบายว่า เด็กกำลังทำอะไร ได้อย่างไร ควรทำอย่างไรต่อไป ประโยชน์ของการทำ เป็นต้น
6. พูดชักชวนพร้อมอธิบายให้เด็กออทิสติกดูสิ่งที่ผู้พูด และเด็กมองเห็นได้ เช่น การแสดงในโทรทัศน์ ชื่อสัตว์ ชื่อของเล่น ชื่อสี ยี่ห้อรถยนต์ ชื่อปั้มน้ำมัน ชื่อห้างสรรพสินค้า ชื่อธนาคาร ตัวเลขตัวหนังสือ ฯลฯ โดยการบอกชื่อ หรือบอกชื่อพร้อมกับให้สังเกตตราสัญลักษณ์ (โลโก้)
7. การสนับสนุนการพูดของเด็ก โดยการแสดงให้เห็นว่าเราสนใจในสิ่งที่เด็กพูดบอกเราได้และมีการตอบสนองต่อสิ่งที่เด็กกำลังพูด
8. พูดซ้ำชัดเจนอย่างเป็นธรรมชาติ จะทำให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น ใช้คำพูดสั้นๆ ง่ายๆ เด็กจะได้สนใจเฉพาะคำสำคัญของประโยค อย่าใช้คำถามหรือคำสั่งมากเกินไป
9. เลือกระดับภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก

10. เลือกกิจกรรมที่ได้สนใจมาก ๆ มาสอนก่อน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้สอนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นสะพานเชื่อมโยงไปสู่การเล่นและการสอนพูด

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะ

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะ

การทดสอบ	กลุ่มควบคุม			กลุ่มทดลอง		
	จำนวน	$\bar{x}$	S.D	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ก่อนทดลอง	10	8.50	0.71	10	8.33	0.72
หลังทดลอง	10	11.50	0.81	10	16.00	0.86
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	-	35.29	0.74	-	92.08	0.84

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะในภาพรวม พบว่าก่อนการฝึกอบรมทั้งสองกลุ่มมีความสามารถใกล้เคียงกัน แต่หลังการฝึกอบรมความสามารถของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยกลุ่มทดลองมีความสามารถมากกว่ากลุ่มควบคุม ร้อยละ 39.13 (คะแนนกลุ่มควบคุม 11.50 และคะแนนกลุ่มทดลอง 16.00) กลุ่มทดลองมีความสามารถเพิ่มขึ้นร้อยละ 92.08

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะ

การทดสอบ	กลุ่มควบคุม			กลุ่มทดลอง		
	จำนวน	$\bar{x}$	S.D	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
ก่อนทดลอง	10	5.50	0.77	10	5.50	0.79
หลังทดลอง	10	7.00	0.92	10	9.50	0.71
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	-	27.27	0.85	-	72.72	0.76

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะในภาพรวม พบว่าก่อนการฝึกอบรมทั้งสองกลุ่มมีความสามารถเท่ากัน แต่หลัง

การฝึกอบรมความสามารถของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยกลุ่มทดลองมีความสามารถมากกว่ากลุ่มควบคุม ร้อยละ 35.71 (คะแนนกลุ่มควบคุม 7.00 และคะแนนกลุ่มทดลอง 9.50) กลุ่มทดลองมีความสามารถเพิ่มขึ้นร้อยละ 72.72

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมฝึกทักษะของมารดาต่อการพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกประกอบด้วย ทักษะการมอง การฟัง การปฏิบัติตามคำสั่ง การเคลื่อนไหวปากและลิ้น และการพูด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาพร ตรีสุน (2561) พบว่าการฝึกทักษะของมารดาเด็กออทิสติกมีความจำเป็นมากเนื่องจากการดามักจะเป็นผู้ดูแลพัฒนาเด็กออทิสติกเมื่ออยู่บ้าน และการฝึกทักษะของมารดาต้องเป็นการฝึกทักษะชีวิตประจำวัน และการสื่อสาร 2) ความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะเพิ่มขึ้นร้อยละ 92.08 (S.D 0.84) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏพร ศุภสมุทร์ (2562) ความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงทัศนคติของมารดาต่อการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็กออทิสติก และ 3) ทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 72.72 (S.D 0.76) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาพร ตรีสุน (2561) พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏพร ศุภสมุทร์ (2562) ความสามารถของมารดาในการฝึกทักษะด้านภาษาและการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2562). คู่มือกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการ สำหรับหน่วยบริการส่งเสริมพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด.
- เพ็ญแข ลิ้มศิลา. (2545). คู่มือฝึกและดูแลเด็กออทิสติกสำหรับผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : ศุภสกลาตพรวา.
- สมพร หวานเสร็จ. (2552). การพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกโดยใช้สื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมอง. ขอนแก่น: คลังนาวินวิทยา.
- นิโลบล ยกกรเลิศ. (2563). กิจกรรมบำบัดในเด็กออทิสติก. วารสารครุศาสตร์, 14(4), 162 – 163.
- เนตรชนก รินจันทร์. (2557). การฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อฝึกทักษะการดูแลช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเด็กออทิสติก. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรมสุขภาพจิต. (2565). ออทิสติก (AUTISTIC DISORDER). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565, จาก <https://th.rajanukul.go.th>.

โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์. (2562). งานบริการผู้ป่วยออทิสติก. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565, จาก <https://ycap.go.th/our-services>.

นิโลบล ยกกรเลิศ. (2563). กิจกรรมบำบัดในเด็กออทิสติก. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2565, จาก http://www.rsec7.ac.th/images/column_1588584468.pdf.

